

زیست نوشت

زمان بازگشت

امید بزرگ‌حداد، **محسن آقا‌حسینعلی**

● بحران مالی آمریکا که از اواخر قرن بیستم آغاز شد، با بازگشایی روزافزون مؤسسات مالی و اعتباری و بانک‌های خصوصی در ایران مقارن بود. ایران درحالی این‌مدل بانکداری را دنبال می‌کرد که این‌مدل از هر نظر با مشکلاتی نظیر کاهش نقدینگی و عدم توانایی بازپرداخت وام‌ها از سوی وام‌گیرندگان مواجه شده بود که در نتیجه منجر به ورشکستگی مؤسسات و بانک‌ها شد؛ به‌این‌ترتیب بعد از گذشت چند سال ایران نیز با همان مشکلات مواجه شد. آن هم با شدت و وسعت بیشتر. بنابراین اگرچه عبرت‌آموزی از تجارب دیگران و تقلید از دستاوردهای آنها مزایای خاص خود را دارد و در آیات و روایات نیز به آن سفارش شده است، تقلید کورکورانه و بدون درنظرگرفتن شرایط، وضعیت، اندازه، زمان و مکان موجود باعث بروز مشکلات مختلف و متعدد خواهد شد.

برای مدیریت زیرساخت‌ها و منابع کشور، ازجمله منابع آب نیز باید با مطالعه تجارب کشورهایی با شرایط اقلیمی و آب‌وهوایی مشابه، تبعات هر اقدام در شرایط خاص کشور را بررسی کرد؛ برای مثال با نگاهی به کشورهای پیشرو در زمینه سدسازی می‌توان دریافت که حتی این کشورها نیز بعد از گذار از این دوران به دنبال راهکارهای جایگزین با توجه به مشخصات اقلیمی و... بوده‌اند. در دهه‌های اخیر با بروز پدیده تغییر اقلیم و افزایش دمای جهانی که ایران را نیز تحت‌تأثیر خود قرار داده است از یک‌سو و محدودیت منابع آب و حجم چندبرابری تبخیر نسبت‌به بارش سالانه از سوی دیگر، ادامه فعالیت‌های سازه‌ای و تأکید بر سدسازی مناسب نیست و باید به دنبال راه‌حل‌هایی بود تا بتوان با اتخاذ سیاست‌های مدیریتی مناسب تنها از هدررفتن منابع مالی جلوگیری کرد، بلکه از بروز مشکلات گوناگون سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست‌محیطی در آینده نیز کاست. از طرفی در سال‌های اخیر، مطالعات اولیه ناقص و اشتباه زمین‌شناسی، هیدرولوژی و محیط زیستی در بسیاری از سدها مانند لار و گتوند نیز مزید بر علت شده و مشکلات و اتلاف سرمایه زیادی را به وجود آورده است؛ بنابراین باید با بهره‌گیری و عبرت‌آموزی از تجارب داخلی و خارجی و گذر از سیاست‌های اشتباه گذشته و جلوگیری از تکرار چندباره آنها، کمک‌گرفتن از صاحب‌مدخلان و جلب مشارکت صد درصدی آنها و اخذ سیاست‌های غیرسازه‌ای و مدیریتی جدید و به‌روز و مطابق با شرایط فعلی و آینده کشور در زمینه مدیریت و برنامه‌ریزی منابع آب، به‌سوی ساختن ایرانی آباد حرکت کرد. برای ایجاد این تحول به خلق کاری خارق‌العاده و پیچیده نیازی نیست؛ برای موفقیت لازم نیست همواره دنبال راه جدید بود، شاید برخی ایده‌های قدیمی نیز بتوانند اثربخشی بیشتر و بهتری را ایجاد کنند. طومار شیخ بهایی نمونه بارزی است که نشان می‌دهد چگونه می‌توان در شرایط موجود و با دانش روز و با اتکا به خلاقیت به سیاستی بی‌بدیل در نگهداشت و توزیع آب رسید. پس زمان آن فرا رسیده است تا با شجاعت، شهامت و جسارت ارگو رو به جلو نمی‌رویم، دست‌کم به عقب بازنگردیم.

جدول ۱۳۱۶۷ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- سگ دریایی- خلق‌وخو- برجستگی زیر گشش فوتبال ۲- واحد طول روسی معادل ۱۰۶۷ متر- تالاب آب شور گنبدکاووس- جنس ۳- انگشت‌نما- پاک و منزه- خرگوش عرب ۴- پست فطرتی- مقابل رفتن- امر به گفتن دارد ۵- از باشگاه‌های فوتبال اماراتی- سالک- سازمان جاسوسی آمریکا ۶- رنگ- از سازه‌ای عربی- کوه آتشفشانی ایتالیا ۷- برادر پدر- بعد از روسیه پهناورترین کشور جهان است- نمک‌ها ۸- رهبر حزب- تصرف و اشغال- همد ۹- بیماری زردی- پایتخت سودان- موجود قرآنی ۱۰- همراه عروس- سخن درگوشی- عدل و انصاف ۱۱- جامه کس سیه و... خود ازرق نکیم- شیفته و شیدا- مجموعه جزایری در شمال اقیانوس اطلس ۱۲- مقابل روز- دیوانگی- گازی قابل اشتعال ۱۳- سرپوشیده- انسان- فنی در کشتی ۱۴- شیفث- آلوده به ننگ- بسیار ۱۵- دلباخته یوسف نبی(ع)- هیکل- عدد هندسی.

عمودی:

۱- کتابی درباره تأثیر فوتبال بر سیاست و فرهنگ نوشته سایمون کوپر با ترجمه عامه فردوسی‌پور ۲- اجاره‌بها- مخترع سینما- داغ داغ ۳- کوهی مرتفع در اردبیل- باریک‌بین- پیشین ۴- کارگاه هنری- کناره- دوتایی ۵- پایتخت مالت- آویخته ۶- وسط- خجستگی- پایتخت کوبا ۷- زمان آغازین- جواب- موزه ویکتوریا در این شهر انگلستان است ۸- چهارچوب عکس- نهر بزرگ- پیشوندی

ایمان روستایی‌زاده: شیوه‌نامه ثبت‌نام دانش‌آموزان اتباع خارجی برای سال تحصیلی ۹۷-۹۸ که دو هفته قبل ابلاغ شد، واکنش‌های متفاوتی در پی داشته است؛ درحالی‌که برخی رسانه‌ها برداشت خوش‌بینانه‌ای را مبنی بر سهل‌گیرانه‌بودن این شرایط که «ثبت‌نام قطعی در مدارس منوط به تأیید گواهی سلامت و مشخص شدن پایه تحصیلی است» طرح کرده بودند، مشاهدات میدانی کنشگران نهاده‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه آموزش کودکان از تحصیل بازمانده، گویای آن است که در لوای بندهای متعدد ابلاغیه جدید اداره کل امور اتباع و مهاجران خارج وزارت کشور موانع قانونی بسیاری برای تحصیل وجود دارد تا عملاً برخلاف سال گذشته بسیاری از کودکان افغانستانی نتوانند در مدارس ثبت‌نام کنند. در چند سال گذشته ثبت‌نام کودکان مهاجر در مدارس تنها مستلزم ارائه هویت در حد نام، نام خانوادگی و نام پدر بود که اثبات این نسبت فرزندی در صورت نبود مدارک هویتی، با استشهاد محلی هم امکان‌پذیر می‌شد. اما نتیجه این ابلاغیه جدید همان‌گونه که خبرگزاری افغان‌ایرکا اعلام کرده، آن است که مشمولان طرح فقط خانواده‌های اتباع افغانستانی «دارای برگ حمایت تحصیلی از سال گذشته» یا «دارای مدارک نامعتبر صادره از ایران» هستند.

اگرچه دامنه این مدارک نامعتبر در ظاهر گسترده است (نظیر کارنامه صادره از محل تحصیل در سال تحصیلی گذشته، مدارک ثبت‌نام در طرح سرشماری اتباع افغانستانی غیرقانونی سال گذشته، گذرنامه دارای روادید باطله فرد مشمول، برگ‌های ویژه حمایت تحصیلی فاقد اعتبار مربوط به سنوات گذشته، کارت آمایش فاقد اعتبار و گواهی معلولیت سازمان بهزیستی برای اتباع خارجی دارای معلولیت‌های هفتگانه)، اما در عمل نه‌تنها گریه

از افراد فاقد مدارک معتبر نمی‌گشاید که در واقع، غالب آنها را از تحصیل فرزندانشان بازداشته است، چراکه بیشتر آنان حتی همین مدارک را هم ندارند. برای مثال، کارت آمایش فاقد اعتبار مبنی بر دو سال سکونت در ایران، امری نیست که به‌سادگی برای خانواده‌ها به دست آید؛ کارت آمایش به‌سختی برای مهاجران جدید صادر می‌شود، طرح سرشماری اتباع افغانستانی غیرقانونی که سال گذشته انجام شد، به‌هیچ‌وجه فراگیر نبود و در عرض دو هفته به شکلی شتاب‌زده و بی‌برنامه انجام شد، درحالی‌که نه خانواده‌های مهاجر از ضرورت‌ها و نتایج عملی آن اطلاع داشتند و نه خود مسئولان هر جدیتی نشان دادند. همچنین بسیاری از خانواده‌ها که بعد از پایان آن طرح وارد ایران شده‌اند (از جمله خانواده‌هایی که تلاششان برای مهاجرت دوباره

سنگ اندازی اداره کل اتباع خارجی پیش پای حق تحصیل کودکان مهاجر

بنویسیم مدرکِ مجاز، بخوانیم مدرسه ممنوع

عکس: مهدی صبیری

از طریق ترکیه ناکام مانده و به ایران و افغانستان دیپورت شده بودند) فاقد حداقل مدارک هستند. از سوی دیگر، بسیاری از خانواده‌ها که در شهرهای دیگر مانند مشهد و اصفهان برگه سرشماری گرفته و به‌جاهای دیگر نقل مکان کرده‌اند، اکنون با این اجبار مواجهند که فقط در شهر مبدأ می‌توانند دانش‌آموزان خود را ثبت‌نام کنند. در مقابل، بسیاری از خانواده‌ها برای دریافت کارت آبی (برگه حمایت تحصیلی) در دو سال گذشته مجبور به حضور در شهرهای دیگر شدند؛ برای مثال، از سال اول این طرح خانواده‌هایی در قرق‌چر را به قم یا اسلامشهر می‌فرستادند و در مقابل خانواده‌های ساکن شیرپار را ملزم به حضور در شیرپار کردند که اکنون مانع از ثبت‌نام فرزندان آنها در محل سکونتشان است.

از مهر جا می‌مانند؟

مدارک هویتی به گوش می‌رسید.

در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ هشتگی با نام «از مهر جا نمائند» در فضای مجازی شکل گرفت و توسط وزیر آموزش‌وپرورش دنبال شد. او ادعا کرد که تلاش خواهند کرد که دیگر هیچ کودک خارجی محروم از تحصیلی از ثبت‌نام همراه مدارس جا نماند. همچنین رضوان حکیم‌زاده، معاون آموزش ابتدایی وزارت آموزش‌وپرورش، چهارم شهریور گفته بود: با همکاری وزارت کشور امکانی فراهم شده تا کودکان فاقد شناسنامه بتوانند با دریافت کارت حمایت تحصیلی در مدارس ثبت‌نام کنند.

مصوبه‌ای از دولت رسیده بود که در آن وزارت کشور موظف شد با همکاری وزارت آموزش‌وپرورش برای تسهیل دسترسی آموزشی به همه کودکانی که مشکلات شناسنامه‌ای و اوراق هویتی دارند، اقدام کند. بر اساس این ابلاغیه، همه کودکان فاقد شناسنامه که اوراق هویتی ندارند، می‌توانند به فرمانداری‌ها مراجعه کنند و بر اساس خوداظهاری کارت حمایت تحصیلی دریافت کنند. مدارس موظف هستند با ارائه کارت حمایت تحصیلی، دانش‌آموزان را ثبت‌نام کنند. وی درعین‌حال گفته که هنوز آمار ثبت‌نامی کودکان بدون هویت احصا نشده است! اما روز پنجشنبه هفته گذشته دوباره سیدمحمد بطحایی در توئیتر خود با اشاره به هشتک از مهر جا نمائند، نوشت که به قول خود عمل کرده است. بطحایی نوشت: به قولم عمل کردم. ۲۷۰ هزار دانش‌آموز افغانستانی و خارجی از مهر جا نمائند.

به‌این‌ترتیب، از ۹ تا بند اعلام‌شده در شیوه‌نامه مدارک معتبر برای ثبت‌نام اتباع خارجی در مدارس وزارت آموزش‌وپرورش (شامل: ۱. گذرنامه که دارای پروانه اقامت باشد) دارای کد ۱۶رقمی فراگیر؛ ۲. کارت هویت ویژه اتباع خارجی (صادر از اداره کل امور اتباع خارجی وزارت کشور)؛ ۳. دارندگان کارت‌های آمایش ۱۲، ۱۳ یا ۱۴؛ ۴. دارندگان برگ تردد بین‌شهری (معادل کارت آمایش)؛ ۵. دفترچه پناهندگی معتبر صادره از ناجا (دارای کد ۱۶رقمی فراگیر)؛ ۶. گذرنامه مشمولان طرح خانواری با هر میزان اعتبار؛ ۷. دفترچه اقامت معتبر صادره از ناجا؛ ۸. کارت ویژه حمایت تحصیلی برای اتباع خارجی (معرفی‌نامه حمایت تحصیلی)؛ ۹. دارندگان کارت اقامت ویژه (صادر از اداره کل امور اتباع خارجی کشور) هشت مورد ربطی به ثبت‌نام اتباع غیرمجاز نداشت و فقط بند کارت حمایت تحصیلی به آنان مربوط می‌شد که آن هم تبصره‌هایی دارد که عملاً ثبت‌نام را غیرممکن کرده بود. از سوی دیگر، آن‌گونه که خبرگزاری افغان‌ایرکا گزارش داد، با توجه به عدم آمادگی دفاتر گفتافت (نبود هماهنگی بین ادارات و سامانه و نبود برگه‌های ثبت‌نام و...)، تاریخ دقیق شروع و پایان طرح مشخص نبود. در نتیجه این موانع جدید قانونی، قاطبه کودکان فاقد مدارک اقامتی از ثبت‌نام مدارس در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ بازماندند تا با وجود تبلیغات گسترده درباره تلاش فراگیر برای فراهم‌کردن تحصیل همه کودکان در ایران، حق تحصیل کودکان مهاجر به گروگان نهاده‌های مسئول در امور اتباع خارجی تبدیل شود و فرمان حکومتی «هیچ کودکی از تحصیل بازنماند» به صورت چراغ خاموش بایکوت و بایگانی شود.

کنشگر اجتماعی در حوزه تحصیل و توانمندی کودکان کار و مهاجر

● زبان مادری و چگونگی بهره‌گرفتن از آن در آموزش، یکی از موضوع‌های مهم و چالش‌برانگیز آموزش‌وپرورش است. نگاهی به آنچه یونسکو، هرساله و به فراخور روز جهانی زبان مادری (۲۱ فوریه) منتشر می‌کند، نشان می‌دهد که تأکید بر زبان مادری و حضور آن در آموزش، بیش‌ازپیش، ضرورت می‌یابد. یونسکو در بخشی از پیام امسال (۲۰۱۸) خود به نکته درخور درنگ و البته تأسف‌باری اشاره می‌کند: «یونسکو، از نزدیک به ۲۰ سال پیش، هرساله و با هدف حفاظت از گوناگونی زبانی و پشتیبانی از آموزش چندزبانه بر بنیاد زبان مادری، روز جهانی زبان مادری را جشن گرفته است. گوناگونی زبانی، به طور فزون‌یابنده‌ای تهدید می‌شود از آنجا که زبان‌های بیشتر و بیشتری در حال نابودی‌اند. به طور میانگین در هر دو هفته، یک زبان نابود می‌شود و با آن، کل یک میراث فرهنگی و اندیشگی هم از بین می‌رود. با این همه، با رشد درک اهمیت آموزش چندزبانه بر بنیاد زبان مادری، این آموزش در حال پیشروی است؛ به‌ویژه در سال‌های نخست آموزش مدرسه‌ای و با تعهد بیشتر به گسترش‌اش در زندگی مردم». اینکه به روایت یونسکو، در هر دو هفته، یک زبان بومی نابود می‌شود، همان نکته تأسف‌باری است که باید توجه ما را به زبان مادری و آموزش آن، بیشتر برانگیزد.

این درآمد کوتاه را گفتم تا به سخنی بپردازم که هفته گذشته وزیر آموزش‌وپرورش درباره زبان آموزش مطرح کردند و البته با واکنش‌های متفاوتی روبه‌رو شد: «آموزش دانش‌آموزان به ادبیات و تکلم فارسی، خط قرمز ماست و در مناطق دوزبانه، معلم برای ارتباط بهتر با دانش‌آموز از زبان محلی استفاده می‌کند در حالی که زبان فارسی به عنوان خط وحدت کشورمان، باید در مدارس استفاده شود». به گمان این نگارنده، اصل این سخن پذیرفته شده است یعنی زبان آموزش در ایران، زبان فارسی است و همه ما ایرانیان باید در نیرومندی بیش‌ازپیش آن بکوشیم. آشنایان با مسائل علمی و فلسفی می‌دانند که دستیابی به زبان فارسی نیرومندی که بتواند پاسخ‌گوی نیازهای زبانی ما در گستره‌های علمی و فلسفی نوین باشد، امکان‌پذیر نیست مگر با توجه و برنامه‌ای ملی. در میان دو دیدگاه «آموزش زبان مادری» و «آموزش به زبان مادری» به نظر می‌رسد که دیدگاه نخست، دیدگاه قابل دفاعی است که هم در عمل قابلیت اجرایی دارد و هم به پاسداشت زبان مادری و نیرومندی زبان فارسی می‌انجامد. تأکید یونسکو بر آموزش به زبان مادری نیز، بیش از هر چیز، به سال‌های نخست آموزش برمی‌گردد که ارتباط با دانش‌آموزانی که زبان مادری‌شان زبان رسمی آموزش نیست، شدنی شود. روشن است که در ایران و در آموزش و به‌ویژه در سال‌های نخست، آموزگاران می‌توانند و باید برای برقراری ارتباط و تفهیم کامل درس به دانش‌آموزان غیرفارسی‌زبان، از زبان‌های مادری نیز بهره بگیرند. چنین به نظر می‌رسد که درباره سخن محمد بطحایی، وزیر آموزش‌وپرورش، نوعی بدفهمی صورت گرفته است وگرنه تأکید بر زبان فارسی بر آموزش و ضرورت پاسداشت آن، چیز چندان شگفتی نمی‌نماید.

جامعه

روزنه

زبان فارسی، زبان رسمی آموزش

مهدی بهلولی، آموزگار و کنشگر منفی

سودوکو سخت ۲۱۶۳

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو ساده ۲۱۶۳

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشور‌های مختلف به چاپ می‌رسد.

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۷	۲	۸	۵	۹	۳	۶	۱	۴
۶	۵	۹	۳	۱	۷	۴	۸	۲
۹	۶	۷	۱	۸	۵	۴	۷	۳
۸	۷	۵	۴	۶	۳	۹	۱	۲
۳	۱	۴	۷	۲	۹	۸	۵	۶
۵	۳	۷	۶	۴	۸	۱	۲	۹
۴	۸	۱	۹	۳	۲	۵	۶	۷
۲	۹	۶	۷	۵	۱	۸	۳	۴

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۷	۳	۶	۸	۲	۱	۵	۹	۴
۲	۴	۱	۹	۵	۶	۷	۳	۸
۴	۶	۷	۱	۳	۹	۸	۵	۲
۱	۲	۳	۵	۶	۸	۴	۷	۹
۸	۵	۹	۲	۴	۷	۶	۱	۳
۹	۷	۴	۸	۵	۳	۶	۱	۲
۶	۱	۵	۳	۹	۲	۸	۴	۷
۳	۸	۲	۷	۱	۴	۹	۵	۶

جدول ۲۱۶۶

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷
۲	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸
۳	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹
۴	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۵	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱
۶	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲
۷	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳
۸	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴
۹	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵
۱۰	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶
۱۱	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷
۱۲	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸
۱۳	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹
۱۴	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۱۵	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱